

Formy pomocy uczniom z dysleksją.

Pierwsze zetknięcie młodego człowieka ze szkołą jest szalenie ważne. To początkowe klasy wywierają wpływ na młodym człowieku na całe jego uczniowskie życie. Umiejętne podejście do ucznia spoczywa na nauczycielach klas początkowych, to oni odciskają piętno na młodym człowieku – czy pokocha szkołę, czy nie. Nie można zrazić dzieci do nauki. Trzeba pokazać im ciekawy, piękny świat i mądrych ludzi. Wcześniej na zachowanie dziecka i jego rozwój powinni zwracać szczególną uwagę rodzice. Powinni się skupić na trudnościach dziecka, które nie występują u jego rówieśników.

Jeżeli dziecko ma problemy w szkole z nauką pisania i czytania rodzice nie powinni bać się pójść z nim do psychologa. To nie oznacza, że dziecko jest upośledzone umysłowo. Mylenie literek, kłopoty z zadaniami matematycznymi, mogą być wynikiem dysleksji. Niepodjęcie walki nad zniwelowaniem tej przypadłości będzie na pewno przyczyną szkolnych dramatów. Im wcześniej podjęta terapia i większe zainteresowanie ze strony rodziców, tym efekty pracy są wyraźniejsze.

Nauczyciel jest zobowiązany, na podstawie pisemnej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej poradni specjalistycznej, obniżyć wymagania edukacyjne, o których mowa w par. 4. ust.1, w stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się lub deficyty rozwojowe, uniemożliwiające sprostanie wymaganiom edukacyjnym wynikającym z programu nauczania (par. 6, Dz.U. nr 41, poz. 413, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19.04.1999 r. w sprawie zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych). Nauczyciel powinien znać dobrze specyfikę problemu dysleksji, dysortografii i dysgrafii, ponieważ umożliwi mu to rozumienie problemów.¹

Zdiagnozowanie ucznia ze specyficznymi trudnościami w nauce pisania i czytania nakłada na nauczycieli obowiązek podjęcia następujących działań:

1. Indywidualizowanie pracy w klasie

Nauczyciel może zapewnić dziecku indywidualny program dydaktyczny oraz stosowny do jego sprawności sposób realizacji. Mogą to być np. dodatkowe ćwiczenia, realizowane podczas lekcji i w domu (nauczyciel, zadając dziecku ćwiczenia do domu powinien ściśle współpracować z rodzicami).

¹ M. Bogdanowicz *O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu - odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli* Lubin 1995 ss. 107

Może to być częstsze odpytywanie ustne, wydłużanie czasu na prace pisemne czy zezwalanie na przygotowanie części prac z pomocą komputera lub maszyny do pisania. W klasach początkowych dziecko dysgraficzne może, zamiast dyktanda, wypełniać tekst z lukami. W odniesieniu do pisania ze słuchu można też zastosować ocenę opisową ze wskazaniem na marginesie linijki, w której został popełniony błąd.

W odniesieniu do osłabionej pamięci słuchowej należy wydłużać czas przeznaczony do zapamiętania wiersza czy tabliczki mnożenia. W przypadku dysgrafii i wolnego tempa pisania, dziecko może zapisywać na lekcji tylko treści najważniejsze, a nauczyciel powinien dokładnie sprawdzać zapis pracy domowej. Dziecko słabo czytające nie powinno uczestniczyć w konkursach czytania, o ile samo się do nich nie zgłosi. Może korzystać z nagranych na taśmie magnetofonowej lektur szkolnych, aby nie utraciło kontaktu z językiem literackim.²

2. Przyjęcie odmiennych zasad oceniania

Nauczyciel klasyfikuje ucznia głównie na podstawie wypowiedzi ustnych, a prace pisemne ocenia przede wszystkim na podstawie ich treści. Znając problem dysleksji, potrafi ułożyć program terapii indywidualnej dla ucznia i współpracować z jego rodzicami. W sposobie oceniania uczniów dyslektycznych uwzględnia różnorakie czynniki wpływające na jakość pracy i docenia włożony wysiłek, a nie tylko uzyskany efekt. Ocena powinna dotyczyć przede wszystkim poprawności wypowiedzi ustnych i strony merytorycznej prac pisemnych. W stosunku do tych uczniów – również w klasach starszych – powinno się w zasadzie stosować dodatkowo ocenę opisową

3. Rozumienie zachowań współtowarzyszących dysleksji

Łącznie z zaburzeniami o charakterze dyslektycznym współwystępować mogą zaburzenia mowy, orientacji przestrzennej oraz zaburzenia emocjonalne. Te ostatnie są często poważną konsekwencją nie przezwyciężonych trudności w nauce czytania i pisania (np. postawy lękowe lub agresywne). Duży wysiłek dziecka włożony w określoną pracę i negatywna jej ocena – to powód do wywołania u niego poczucia niepewności i niesprawiedliwości. Gdy takie sytuacje powtarzają się, w uczniu może pojawić się lęk i strach wobec oczekiwania dorosłych i swojej małej sprawności.

² W. Brejnak, T. Opolska, R. Ponczek Biblioteczka Reformy „*O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w nauce* nr 18/1999

Nadmiernej ruchliwości towarzyszą zwykle uwagi, brak systematyczności w działaniu, pochopność i pobieżność myślenia. Dlatego nauczyciele wspólnie z rodzicami powinni zaproponować uczniowi ćwiczenia, które łączą usprawnianie procesów poznawczych z gruntownym opracowaniem reguł ortograficznych. Aby wspomóc ten wspólny wysiłek, przygotowany został Program edukacyjno-terapeutyczny Ortograffiti, którego zadaniem jest dostarczenie efektywnego narzędzia pracy nauczycielom oraz młodzieży mającej specyficzne trudności w uczeniu się.³

4. Kontakty oparte na zrozumieniu problemów dziecka i współpracy z rodzicami

Rodzice i nauczyciele poprzez częste pretensje do dziecka powodują, że wcześniej zaczyna ono funkcjonować z poczuciem winy, przeświadczeniem o braku miłości, akceptacji i zrozumienia z powodu niespełnienia oczekiwań.

Świadomy problemu nauczyciel i rodzic powinien pamiętać, aby:

- nie stwarzać atmosfery zdenerwowania, napięcia, przymusu, wyśmiewania, lecz dążyć do spokoju i wzajemnego zaufania;
- nie robić wymówek czy awantur, lecz rzeczowo wskazywać możliwości poprawienia błędów;
- nie przeciążać czytaniem i przepisywaniem, lecz dostosowywać ćwiczenia do możliwości dziecka;
- nie wyręczać dziecka w jego pracach, lecz zachęcać do samodzielnego ich wykonywania;
- nie karać, zakazywać i straszyć, lecz nagradzać nawet za niewielkie efekty.
- na pewno nie można dziecka narażać na śmiechy kolegów i krytykować głośno przez porównywanie z dziećmi dobrze czytającymi i piszącymi⁴

³ M. Bogdanowicz „A. Adryjanek *Uczeń z dysleksją w szkole poradnik nie tylko dla polonistów* Gdynia 2004 ss 212-213.

⁴ Barbara Sawa „*Jeżeli dziecko źle czyta i pisze* „, Warszawa 1994 ss. 113

5. Organizacja i prowadzenie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych w szkole

Konieczność prowadzenia tych zajęć w szkole uzasadnia rozmiar potrzeb uczniów. Działania dotyczące organizacji zajęć korekcyjno-kompensacyjnych regulują akty prawne dotyczące dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Należy do nich m.in. zarządzenie nr 15 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 1993 r. w *sprawie zasad udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej*. Mimo, wydawałoby się, korzystnych regulacji prawnych, system pomocy dziecku dyslektycznemu nie jest wystarczający. Postępy w terapii pedagogicznej zależą przede wszystkim od głębokości i zakresu zaburzeń powodujących specyficzne trudności w uczeniu się, poziomu sprawności intelektualnej dziecka, od tego, jak wcześnie podjęto pracę terapeutyczną i czy odbywa się ona przy współdziałaniu rodziców i nauczyciela w szkole. Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne dotyczą przede wszystkim zdolności analizy i syntezy wzrokowej, koordynacji wzrokowo-ruchowej, pamięci wzrokowej oraz analizy i syntezy słuchowej. Rzadziej spotkać można zajęcia wykorzystujące ćwiczenia stymulujące rozwój psychofizyczny odwołujące się do założenia, że zdolności intelektualne dziecka są ściśle uzależnione od jego rozwoju fizycznego.⁵

Do programów terapeutycznych wykorzystywanych w walce z dysleksją należy zaliczyć przede wszystkim zdobywającą sobie coraz większe grono zwolenników „gimnastykę mózgu” – metodę kinezylogiczną opracowaną przez Paula Dennisona. Ćwiczenia ruchowe wykorzystuje także metoda Jeana Ayersa.

Powinniśmy pamiętać, że praca z uczniem z dysleksją wymaga wysiłku i cierpliwości obu stron. . Uczeń musi poświęcić dodatkowy czas na pokonywanie trudności. Nauczyciel powinien współpracować z uczniem i gdy tylko jest to możliwe także z rodzicami.

Uczeń z dysleksją musi pracować o wiele więcej niż uczeń zdolny. Sztuką jest zadawanie takich prac domowych, by nie przysparzać roboty żmudnej, niewnoszącej wiele w zasób umiejętności, lub nie prowokować sytuacji, w której uczeń nie odrobi pracy domowej, ponieważ nie potrafi jej wykonać. Często poloniści zadają duże prace, notatki, referaty z lekcji na lekcję. Takie postępowanie nie kształtuje nowych umiejętności ucznia. Warto przemyśleć polecenia i zaproponować do pracy w domu

⁵ W. Brejnak, T. Opolska, R. Ponczek Biblioteczka Reformy „*O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w nauce* nr 18/1999 ss. 29

zadania cząstkowe: tworzenie konspektów odpowiedzi, pracę na ograniczonym tekście, a przede wszystkim prace twórcze, także z zastosowaniem map myślowych, odwołujące się do wrażliwości i pomysłowości ucznia.

Marta Bogdanowicz do wykorzystywania na zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych w szkole poleca metodę interaktywnego czytania, czyli „czytanie na raty”, która może spowodować przełamanie u ucznia obaw i niechęci do czytania oraz ułatwi kontakt z literaturą. Jest to możliwe dzięki dorosłemu, który swoją obecnością tworzy miłą atmosferę, pobudza zainteresowanie treścią książki, motywuje dziecko do czytania, prowokuje do aktywnej postawy, na przykład odpowiadania na pytania, komentowania tekstu. Objasniając trudne słowa, czy wyrażenia, ułatwia zrozumienie treści. Dorosły, czytając na zmianę z dzieckiem, przyspiesza tempo czytania, a więc i śledzenia akcji, co podnosi zaciekawienie jej przebiegiem. Dostosowując długość czytanego tekstu do możliwości dziecka, umożliwia się mu trening czytania i umocnienie wiary we własne siły.⁶

⁶ M. Bogdanowicz, A. Adryjanek *Uczeń z dysleksją w szkole - poradnik nie tylko dla polonistów* Gdynia 2004 ss. 203-205

BIBLIOGRAFIA

- M. Bogdanowicz , A. Adryjanek *Uczeń z dysleksją w szkole poradnik nie tylko dla polonistów* Gdynia 2004
- M. Bogdanowicz *O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu - odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli* Lubin 1995
- W. Brejnak, T. Opolska, R. Ponczek Biblioteczka Reformy
„O dysleksji czyli specyficznych trudnościach w nauce
nr 18/1999
- B. Sawa *„Jeżeli dziecko źle czyta i pisze „* Warszawa 1994